

‘Laten we het niet onderschatten; iedereen moet in actie komen’

NGF helpt golfbanen bij aanpak van wateruitdaging

Water is in allerlei opzichten een van de grootste uitdagingen van deze tijd. Ook op golfbanen is een juiste omgang met water van essentieel belang. Op een enkele uitzondering na zijn de eigenaren van golfbanen doordrongen van deze noodzaak. Voor veel banen is het echter nog de vraag hoe ze de wateruitdaging het beste kunnen aanpakken. De Koninklijke Nederlandse Golf Federatie (NGF) wijst graag de weg.

Auteur: Wijnand Meijboom

Niels Dokkuma, agronoom en teammanager duurzaam beheer bij de NGF, was ten tijde van het interview, begin januari, nog druk bezig met schrijven van een leidraad voor het maken van een bedrijfswaterplan. Daarin staat ook hoe je in overleg kunt treden met het waterschap.

Dit document komt in het voorjaar beschikbaar voor greenkeepers, golfclubs en golfbanen. Begin februari werd de eerste versie besproken met de golfclubs in Brabant die een pilot gaan draaien in overleg met de drie waterschappen in deze provincie. Deze golfbanen horen bij de locaties in Nederland waar in geval van droogte als eerste onttrekkingsverboden van kracht worden. De provincie Noord-Brabant is dan ook ambitieus om de waterproblematiek goed aan te pakken. Elke golfbaan zal zelf in overleg moeten gaan met het waterschap van het betreffende gebied. De waterschappen opereren namelijk autonoom; centrale afspraken met de Unie van Waterschappen zijn niet mogelijk. ‘Het misverstand bestaat nog dat wij als Golfalliantie dit wel even centraal regelen, maar zo werkt het niet. Iedereen zal zelf aan de slag moeten’, benadrukt Dokkuma. De tijd dringt, want overleggen met waterschappen en afspraken maken kan een langdurig proces zijn. Een extra obstakel is dat de waterschappen in transitie zijn; zo verdwijnen de geborgde zetels bij de komende verkiezing van de afgevaardigden.

Niels Dokkuma (foto NGF)

‘Dit overheidsorgaan is steeds politiker geworden. Dat betekent dat wij nog meer ons best moeten doen om te zorgen dat men ook daar een juist beeld heeft van golfbanen.’

Diepgroen

De ervaring heeft Dokkuma geleerd dat bij veel waterschappen nog het beeld bestaat van golfbanen die over de volle breedte diepgroen zijn en daardoor heel veel water verbruiken. ‘Ze zijn vaak verbaasd dat wij al jaren bezig zijn met duurzaam beheer, inclusief duurzaam waterbeheer, en werken met een duurzaamheidscertificaat. Na een eerste overleg of een bezoek aan een golfbaan wordt het bestaande negatieve imago van de golfsport eigenlijk altijd snel bijgesteld.’

Subsidies voor waterbeheer

Door het veranderende klimaat zijn er niet alleen nattere periodes, maar is er ook vaker langdurige droogte. Veel golfbanen hebben nu al te maken met onttrekkingsbeperkingen in droge periodes. Slimmer en bewuster met water omgaan is dus noodzakelijk. Door maatregelen te treffen, kunnen golfbanen waterproblemen voorkomen. Sommige zijn eenvoudig, andere vergen een forse investering, zoals de opslag van regenwater in bassins.

Alle landelijke en regionale subsidiemogelijkheden voor golfclubs en -banen op het gebied van waterbeheer staan in een adviesrapport dat is gemaakt in opdracht van de Golfalliantie (NGF-NVG-NGA). Dankzij de Golfalliantie krijgen golfclubs en -banen korting als ze het bureau Sportsubsidie.nl inschakelen voor ondersteuning bij een subsidieaanvraag. Sportsubsidie.nl werkt op basis van no cure, no pay; er volgt alleen een factuur als er daadwerkelijk subsidie is toegekend.

Sterker nog, uiteindelijk worden golfbanen door waterschappen gezien als deel van de oplossing om op een juiste manier om te gaan met water, zowel in perioden van overvloed als in tijden van schaarste, zegt Dokkuma. 'Decennialang waren wij in Nederland gewend om water snel af te voeren. Op golfbanen betekende dit draineren, draineren en nog eens draineren. Nu is het voor de waterschappen steeds belangrijker om het water vast te houden en te zorgen voor een hoger grondwaterpeil, vooral op hogere zandgronden. Dat laatste is één van de belangrijkste zaken om op te focussen en ook een punt waarop waterschappen in deze gebieden nu volop aandringen', vertelt Dokkuma.

Dokkuma noemt twee belangrijke redenen waarom golfbanen nu om de tafel zitten om mee te praten over het watervraagstuk en

'Iedereen zal zelf aan de slag moeten'

gezien te worden als deel van de oplossing. 'Dat is in de eerste plaats omdat wij de problematiek inzien en ons constructief opstellen. In de tweede plaats kunnen golfbanen ook daadwerkelijk een rol spelen. De veelal geonduleerde terreinen zijn namelijk prima infiltratie- en bergingsgebieden. Bij de waterschappen zien ze dit ook.'

Afschalingsmodel

Bij de waterschappen beseft men dat golfbanen water nodig hebben en kapitaalintensief beheerd worden. Juist die behoefte aan water moet goed geregeld worden, om te voorkomen dat golfbanen in het slechtste scenario te maken krijgen met grote schade aan de spelonderdelen en onbespeelbare banen. Ze zouden dan hun verdienmodel verliezen en moeten sluiten als gevolg van extreme droogte. In de beleidsontwikkeling wordt daarom toegewerkt naar een afschalingsmodel bij toekomstige sproeiverboden. 'Als eerste maatregel kun je denken aan alleen 's nachts beregenen om verdamping tegen te gaan. Vervolgens zou je ertoe kunnen overgaan om de fairways niet meer te beregenen en enige mate van schade te accepteren. Daarna zouden tees en approaches niet meer beregend mogen worden, en als laatste de greens. Het is eigenlijk een kwestie van voor wat, hoort wat', zegt Dokkuma. 'De missie van de NGF is om golfbanen altijd optimaal bespeelbaar te houden, in harmonie met en met behoud van de natuur en op een maatschappelijk en economisch verantwoorde manier.'

Het liefst ziet de Golfalliantie dat golfbanen in de categorie 'kapitaalintensieve gewassen' vallen voor de politiek die beslist over de waterverdeling, en niet meer onder de noemer 'grasland'. In dat geval zijn golfbanen bij een onttrekkingsverbod niet meer als eerste aan

de beurt. Deze beleidsverandering zal echter de nodige tijd vergen. Een optie is daarom om meer zelfvoorzienend te worden.

Het NGF-advies aan golfclubs is om bij het opstellen van een waterbeheerplan te kiezen voor een zogenoemde systeembenadering. Dat houdt in dat er niet alleen gekeken wordt of een sproeikop van een beregeningsinstallatie zuiniger afgesteld kan worden, maar ook naar de landschappelijke omgeving waarin de golfbaan ligt, en dan in te zoomen op alle niveaus, van strategie tot greenkeeping. Dokkuma: 'In de handreiking worden allerlei best practices beschreven waarmee iedereen zijn voordeel kan doen.' Het afgelopen jaar stelde hij al een lijst op met vijftien punten (zie kader) waarmee golfbanen aan de slag kunnen gaan om minder afhankelijk te worden van water. Bepaalde maatregelen zullen flinke investeringen vergen; dan kunnen bestaande subsidieregelingen uitkomst bieden. De Golfalliantie heeft deze voor het gemak van de potentiële gebruikers op een rijtje laten zetten in een adviesrapport (zie kader).

Haast

Zoals gezegd zullen de beheerders van golfbanen enige haast moeten maken met het opstellen van hun waterbeheerplan. Het maken van beleidsmatige afspraken kost nu eenmaal tijd en de klimaatverandering stopt niet opeens. 'Laten we het niet onderschatten. Iedereen moet in actie komen. Doe een nulmeting, stel een visie op en maak een werkplan. Het gaat om jouw licentie om te kunnen voortbestaan', zo luidt Dokkuma's oproep aan golfbaanmanagers.

Het is volgens hem ook belangrijk om het werkplan altijd te onderbouwen met data. 'Dat is het eerste waarnaar gevraagd wordt door de overheid. Daarom is het zo belangrijk om een GEO-certificaat te hebben; dan beschik je namelijk over data.' Anno 2023 heeft ongeveer de helft van de golfbanen in Nederland zo'n certificering. 'In vergelijking met het buitenland is dat goed, maar als je alleen naar Nederland kijkt, kan het natuurlijk beter. Iedereen wil verduurzamen; als NGF willen wij daarbij graag een ondersteunende rol spelen en iedereen op het juiste spoor zetten.'

2018 was een extreem droog jaar.

Door hitte en gebrek aan regen verkleurt de golfbaan.

(Foto: Jan van Mondfrans)

Vijftien punten

Acties om minder afhankelijk van water te worden:

1. Zorg ervoor dat je een beregeningsmeter hebt. Daardoor krijg je inzicht in de hoeveelheid beregeningswater die jaarlijks op je golfbaan wordt verbruikt, en er ontstaat inzicht in het landelijke verbruik. Meten is weten; alleen aan de hand van objectieve data krijg je dingen voor elkaar. Als het langdurig droog is, meet het vochtpercentage dan 's morgens en 's middags, zodat je weet hoeveel water er nodig is.
2. Ga in gesprek met het lokale waterschap en bouw een goede relatie op. Laat zien wat golf is, leg uit hoe je waterhuishouding werkt, laat zien dat je golfbaan veel water opvangt en toon aan dat de baan relatief weinig beregeningswater gebruikt. Lokale waterschappen bepalen de regels in jouw regio.
3. Bekijk je huidige onttrekkingsvergunning en controleer of je golfbaan voldoet aan de wettelijke vereisten. Mogelijk zit de vergunning in je archief; hij kan ook opgevraagd worden bij het waterschap.
4. Maak een helder 'bedrijfswaterplan'. Een golfbaan wordt geacht een plan te hebben waarin is vastgelegd hoe het waterverbruik is geregeld, hoe het gemeten wordt, welke waterbesparende maatregelen er genomen worden en welke doelen er zijn. De visie van de golfbaan in dit plan zou moeten zijn dat water alleen een instrument is om grasvegetatie in leven te houden voor een goede speelkwaliteit, niet voor een donkergroene kleur. Golf wordt gespeeld op gras en niet op kleur.
5. Focus op diepe wortels en op resistente grassen die geschikt zijn voor het klimaat in je regio. Hierdoor heeft je golfbaan minder water nodig (en ook minder mest) en verhoog je de speelkwaliteit. Pas in droge periodes zo nodig de maaihoogte en -frequentie aan. Verdeel de betreding door de hole-locaties geregeld te veranderen.
6. Ga aan de slag met (extra) buffering van water op de golfbaan. Onderzoek waar nieuwe waterpartijen aangelegd kunnen worden. Waterschappen juichen het toe als golfbanen bijdragen aan het bufferen van water in periodes met veel regenval.
7. Ga aan de slag met het meanderen van waterstromen die nu in een rechte lijn lopen. Hierdoor wordt water in droge periodes langer vastgehouden op het golfterrein. Zorg ook voor regelbare stuwen, waardoor je water in droogteperiodes op het golfterrein kunt vasthouden en in natte periodes snel kunt afvoeren. Nederland heeft zich altijd gericht op het snel afvoeren van regenwater; het is nu belangrijk om water vast te houden. Dat geldt ook voor golfbanen.
8. Denk na over maatregelen waarmee je ervoor kunt zorgen dat al het regenwater op en om het clubhuis, de opstallen en de parkeerplaats op het golfterrein blijft en niet afgevoerd wordt naar het riool.
9. Reserveer geld voor regelmatig onderhoud van de beregeningsinstallatie, voor de aanschaf van waterbesparende sproeiers en van een nieuwe, efficiëntere beregeningsinstallatie in de nabije toekomst. Doe ook een *irrigation audit*; dan kom je erachter hoe je beregeningssysteem ervoor staat. Er zijn voorbeelden van banen die 50 procent minder water nodig hebben dankzij aanpassingen van sproeiers op basis van een beregeningsaudit.
10. Beregen op basis van behoefte aan de hand van vochtmetingen. Een vochtmeter behoort tot de belangrijkste instrumenten van een greenkeeper. Stel je sproeiers nauwkeurig af. Gebruik *catch cans* om te meten hoeveel beregeningswater er daadwerkelijk op een bepaalde plaats komt.
11. Beregen de greens zo veel mogelijk met de hand, om alleen water te krijgen waar het echt nodig is.
12. Gebruik wetting agents zodat de golfbaan minder water nodig heeft. Wetting agents zorgen ervoor dat water beter opgenomen wordt.
13. Investeer in de opvang en opslag van regenwater in bassins. Bassins zijn uitgezonderd van verboden op het onttrekken van grondwater en oppervlaktewater.
14. Verdiep je in innovaties op het gebied van waterbesparing en -opslag. Voorbeelden hiervan zijn ondergrondse opslag van regenwater, opslag in 'bufferzakken', de Waterbank (een platform dat vraag en aanbod rondom restwater bijeenbrengt), verbindingen met RWZI's (waterzuiveringsinstallaties) en tijdelijke watervoorziening door organisaties als MTD. De Golfalliantie houdt je op de hoogte van innovaties en best practices.
15. Besteed veel aandacht aan communicatie. Dat is ten eerste communicatie met je golfers over het waterbeleid, om uit te leggen waarom de golfbaan niet het gehele jaar donkergroen is. Hiermee creëer je begrip. En ten tweede is er de communicatie met de gemeente en regionale instanties, over het verantwoorde watermanagement op je golfbaan. Hiermee creëer je goodwill.

